

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในหลายทศวรรษที่ผ่านมาการพัฒนาประเทศ มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจากประเทศเกษตรกรรมมาเป็นประเทศอุตสาหกรรม อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ความก้าวหน้าทางวัตถุทำให้มีผลต่อเนื่องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และจิตใจของประชาชนเป็นอย่างมาก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2532) คนไทยและสังคมไทยมีลักษณะสังคมวัตถุนิยม หรือสังคมบริโภคนิยมมากขึ้น ทศนคติของผู้คนและสังคมมีแนวโน้มที่จะก้าวเข้าสู่ลักษณะ “มองแคบ คิดใกล้ และไม่ต่ำ” มากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2538)

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วในด้านต่างๆ เป็นแรงกดดันให้บุคคลต้องดิ้นรนต่อสู้ ทำให้เกิดการเห็นแก่ตัว อิจฉาริษยา เอารัดเอาเปรียบกัน ขาดความเป็นระเบียบวินัย ขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ขาดความเมตตากรุณา และเกิดปัญหาอาชญากรรมมากมาย สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าสภาพสังคมเกิดความเสื่อมทางจริยธรรมอย่างมากองค์กรต่างๆทั้งภาครัฐและภาคเอกชนรวมทั้งสถาบันการศึกษาทุกแห่งได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว และเห็นว่าเป็นความสำคัญเร่งด่วนที่จะต้องปลูกฝังจริยธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กนักเรียนที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนให้ได้รับการวางพื้นฐานรวมทั้งการพัฒนาทางจริยธรรมอย่างเข้มแข็ง

แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) เน้นคนเป็นศูนย์กลางหรือจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนา คือ “การพัฒนาเพื่อคนและโดยคน” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2538) ซึ่งในการพัฒนาคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์นั้นการปลูกฝังจริยธรรมเป็นเรื่องที่จำเป็นมาก ดังนั้นปัญหาเรื่องการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนเยาวชน จึงได้รับการหยิบยกมาพิจารณาอย่างจริงจัง ซึ่งตามกรอบและทิศทางการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ได้ระบุกรอบและทิศทางการพัฒนาการศึกษาดังนี้ “สถาบันการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษาเร่งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โดยจัดให้เป็นวิชาเฉพาะที่ต้องปรับวิธีการเรียนการสอน และสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งจัดกิจกรรมเสริมทุกประเภท” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539)

หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) (กรมวิชาการ, 2533) ได้กำหนด จริยธรรมรวมทั้งสิ้น 13 ประการ คือ ใฝ่รู้ ขยัน อดทน ประหยัด ซื่อสัตย์ ระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา สามัคคี เสียสละ เมตตาการุณา กตัญญูกตเวทียุติธรรม ความเป็นผู้มีวิถึฉนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี แต่เนื้อหาของจริยธรรมไม่ได้มีอยู่เฉพาะกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยเท่านั้น หากแต่ได้สอดแทรกใน ทุกกลุ่มประสบการณ์ โดยกำหนดจุดมุ่งหมายของการพัฒนาจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม โดยเฉพาะในชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 ไว้ว่า

1. อธิบายผลที่เกิดจากการกระทำต่างๆในแง่ของจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม
2. วิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม
3. เสนอแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

คุณธรรม

4. นำจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยมไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างสม่ำเสมอ
5. แนะนำผู้อื่นให้แก้ไขพฤติกรรมและการปฏิบัติเกี่ยวกับจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยมที่ไม่

ถูกต้อง

6. แนะนำชักชวนผู้อื่นให้ปฏิบัติตามจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม และชื่นชมยินดีต่อผู้มี

จริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม

จากจุดมุ่งหมายของการพัฒนาจริยธรรมดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามุ่งให้เด็กได้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับจริยธรรม และสามารถนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นในการปลูกฝังจริยธรรมจึงต้องให้เด็ก มีการปฏิบัติได้จริง เพื่อให้เกิดความเคยชินฝังแน่นเป็นนิสัย และต้องให้เด็กรู้จักเหตุผลและรู้ถึงแนวทางที่ต้อง ปฏิบัติตามเหตุผลนั้น ในเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมก็ต้องเป็นหลักการที่สามารถปฏิบัติได้จริง มิใช่เป็นเพียง นามธรรมเท่านั้น

การจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังจริยธรรมในระดับประถมศึกษา เพื่อจะให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ดังกล่าวไม่ใช่สิ่งที่จะเกิดขึ้นง่ายๆ บุคคลที่มีความสำคัญในการที่จะทำให้ผู้เรียนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของ หลักสูตรก็คือ ครู ซึ่งบุพผา นวลระออ (2526) ไพฑูรย์ สินสวรัตน์ (2525) และ บูล (Bull, 1969) ได้มีความเห็น สอดคล้องกันพอสรุปดังนี้ ครูนับว่าเป็นหัวใจในบรรดาองค์ประกอบต่างๆที่มีอิทธิพลในการจัดการศึกษา เพราะ ครูเป็นผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการเรียนรู้ในตัวผู้เรียน คุณภาพของการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับความ พร้อมของครู ครูเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กมาก เพราะครูเป็นแบบอย่างให้เด็กเห็นและมี บทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดบรรยากาศในโรงเรียน ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเตรียมการสอนให้ดีใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่ยั่วให้เกิด ความคิดเป็นเหตุเป็นผล สร้างบรรยากาศการเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรมในตัวนักเรียน รู้จักนำ

เทคโนโลยีทางการสอนใหม่ๆ มาใช้ เช่น การนำเข้าสู่บทเรียน การเสริมแรงเมื่อตอบคำถามได้ รู้จักใช้คำถามแบบต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิดอย่างมีระบบและต่อเนื่อง ทุกสิ่งที่กล่าวมาล้วนแต่เป็นสิ่งที่ครูควรใส่ใจ

ดังนั้นหากต้องการให้การปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนในโรงเรียนดำเนินไปได้ด้วยดี จะต้องอาศัยครูที่มีความรู้ความเข้าใจในการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่ นักเรียน ซึ่งหลักในการปลูกฝังจริยธรรมนั้นสามารถทำได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ซึ่งการปลูกฝังจริยธรรมในห้องเรียนนั้น ยุพิน พิพิธกุล (2528) และโกเศศ ตังอินทร์ (2529) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนในห้องเรียนสามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือจัดสอนเนื้อหาหรือหลักจริยธรรมที่ปลูกฝังเหมือนกับวิชาอื่นๆ ทุกวิชา อีกวิธีหนึ่งคือ การสอนสอดแทรกการปลูกฝังจริยธรรมในวิชาอื่นๆ ทุกวิชา โดยกำหนดวัตถุประสงค์ให้นักเรียนมีความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ต้องการ นอกเหนือจากการปลูกฝังจริยธรรมในห้องเรียนแล้ว แสง จันทร์งาม (2530) ได้เสนอวิธีการปลูกฝังจริยธรรมนอกห้องเรียนที่สามารถทำได้ เช่น การอบรมนักเรียนตอนเช้าแถวเคารพธงชาติ การกระทำกิจกรรมต่างๆ การพาไปดูงานจริง หรือพาไปชมภาพยนตร์และละครดีๆ ที่มีคติสอนใจ

ชม ภูมิภาค (2525) กล่าวว่า "ครูทุกคนที่สอนวิชาต่างๆ นั้นจะต้องคิดว่า สอนคนมิใช่สอนวิชาการอย่างเดียว มีเหตุการณ์ใดที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรม ครูต้องถือโอกาสสอดแทรกทันที เป็นการสอนตามสถานการณ์" และ อ่ำไพ สุจริตกุล (2530) ให้ข้อเสนอแนะว่า การให้การศึกษาด้านจริยธรรมควรเน้นให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ สร้างเสริมพฤติกรรมที่พึงปรารถนาเสมอๆ จนเป็นนิสัย การเน้นจึงอยู่ที่การฝึกปฏิบัติให้สัมพันธ์กับการเรียนการสอนวิชาต่างๆ ด้วยทุกโอกาส

ส่วนกิตติพงศ์ วงศ์สุนทร (2527) ได้เสนอประเด็นสำคัญที่ครูจะนำไปใช้ปรับปรุงตนเองในการปลูกฝังจริยธรรมคือ ในการปลูกฝังให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมที่ต้องการ ครูต้องเป็นแบบอย่างให้เห็นก่อนและเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอตลอดเวลาด้วย ครูควรแก้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและปรับปรุงทุกครั้งที่พบ โดยกระทำอย่างสม่ำเสมอด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การเสริมกำลังใจ การลงโทษ การวางแผนที่จะปลูกฝังไว้ล่วงหน้าเพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ รับรู้ เข้าใจได้

วิธีการปลูกฝังจริยธรรมให้ได้ผลดีนั้นจะต้องมีการจัดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของตน เรียนรู้จากตัวอย่างที่พบเห็น เรียนรู้จากคำบอก และได้มีการประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่เรียนรู้ (Bandura, 1977) ในการพัฒนาจริยธรรมให้ได้ผลดีนั้นครูต้องนึกถึงกฎอยู่ 2 ข้อคือทำให้สม่ำเสมอและทำให้เป็นระบบระเบียบคือ ต้องให้การเสริมแรงทางบวกและการลงโทษตามเงื่อนไขมิใช่ตามอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ Skinner อ้างถึงในสังเวียน เกาอินปาก (2534) ที่พบว่า พฤติกรรมใดที่ผู้ประพฤตินี้ได้รับสิ่งที่ต้องการตอบแทน

และพึงพอใจ พฤติกรรมนั้นก็จะมีความถี่สูงขึ้น ซึ่งในการปลูกฝังจริยธรรมควรให้การเสริมแรงทางบวกเมื่อบุคคลประพฤติดี

จากแนวคิดในการปลูกฝังจริยธรรมดังกล่าวมาแล้ว สามารถสรุปได้ว่า การปลูกฝังจริยธรรมให้แก่ นักเรียนจะประสบผลสำเร็จได้นั้น สิ่งสำคัญที่สุดคือ ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงพฤติกรรมต่างๆมากที่สุด ควรให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติและมีการติดตามผลการปฏิบัติโดยสม่ำเสมอในทุกบทเรียน ครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง และให้การเสริมแรงเมื่อนักเรียนประพฤติดีด้วย

สำหรับสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังจริยธรรมที่ผ่านมาอันมีปัญหามากมาย และไม่ได้บรรลุตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสอนเพื่อปลูกฝังจริยธรรม และได้ผลการวิจัยที่สอดคล้องกัน ดังนี้ จินดา อาจินสมาจาร (2522) ได้ศึกษาปัญหาการสอนจริยศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ในเขตการศึกษา 2 พบว่า ครูผู้สอนขาดประสบการณ์ในการสอนจริยศึกษา และส่วนใหญ่ไม่ได้รับการอบรมการสอน จันทนา ตั้งสุวรรณพานิช (2524) ศึกษาการใช้แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูขาดความรู้พื้นฐานของการสอนจริยศึกษาและวิธีการบูรณาการ พะเยาว์ ปาลวัฒน์ (2525) ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามแผนการสอนจริยศึกษา หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 พบว่า กิจกรรมที่ครูปฏิบัติน้อย คือ การเน้นกิจกรรมกลุ่ม และการจัดสถานการณ์ให้เด็กฝึกการแก้ปัญหา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ (2528) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูด้านปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ครูยังเป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการสอน การใช้สื่อประกอบการสอน และครูมักเป็นผู้สรุปคุณธรรมแทนการที่จะให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และครูเป็นผู้เสริมความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2524) วชิรญา บัวศรี และ สุพันธ์ ศลโกสม (2525) อัมพรรัตน์ วัฒนะโชติ (2536) สรุปได้ว่า การปลูกฝังจริยธรรมในโรงเรียนไม่ได้ผลเท่าที่ควร สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งคือ ครูผู้สอนไม่มีความรู้ดีพอ ครูผู้สอนมิได้สอนจริยศึกษาแต่กลับไปสอนอ่านไทยโดยใช้เนื้อหาของจริยศึกษา แทนที่จะจัดกิจกรรมให้เด็กเห็น เข้าใจ เลื่อมใสและปฏิบัติจริงโดยติดตามผลการปฏิบัติ และพบว่า ครูผู้สอนไม่ได้รับการเตรียมตัวมาโดยตรง ไม่ถนัดในการสอนวิชานี้แต่ถูกมอบหมายให้มาสอน จึงเกิดความไม่เข้าใจและเกิดความเบื่อหน่ายในภาระหน้าที่ และครูไม่วางตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน จากงานวิจัยเรื่องพฤติกรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาด้านการปลูกฝังจริยธรรมในห้องเรียน โดยกรมสามัญศึกษา (2525) ซึ่งสอดคล้องกับ อนวัช รัตนเมธาวี (2526) พบว่า วิธีการที่ครูใช้ในการปลูกฝังจริยธรรมและลักษณะของจริยธรรมที่ครูปลูกฝังนั้น ครูใช้วิธีบอกและแนะนำมากที่สุด ส่วนวิธีการอื่น เช่น ให้นักเรียนฝึกพฤติกรรม การเสริมแรง ให้นักเรียนอภิปรายหาเหตุผลและให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมต้นแบบ ปรากฏว่าครูใช้น้อยมาก ซึ่งกิตติพงศ์ วงศ์สุนทร (2527) กล่าวว่า การปลูกฝัง

จริยธรรมโดยวิธีบอก แนะนำได้ผลน้อยมาก ควรให้มีการประพฤติให้เห็นจริงหรือให้สัมผัสกับสิ่งนั้นโดยตรง และจากงานวิจัยของอรุณศรี เหลืองไทยงาม (2533) พบว่าปัญหาส่วนหนึ่งที่ทำให้การปลูกฝังจริยธรรมไม่ได้ผลเท่าที่ควร คือ ปัญหาเนื้อหาวิชาแต่ละวิชามีมาก ครูไม่สามารถจะใช้วิธีสอนอื่นที่เหมาะสมแก่การปลูกฝังจริยธรรมให้แก่ักเรียนได้ ปัญหาการสอนที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการมากเกินไปทำให้ละเลยเรื่องการปลูกฝังจริยธรรม

สิทธิชัย ชาติานิติ (2524) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกรุงเทพมหานครว่า ในฐานะเป็นเมืองเอกนคร (Primate city) ซึ่งเป็นศูนย์กลางความเจริญขั้นสุดยอดของประเทศ เป็นที่รวมของอำนาจการปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษา และศิลปวิทยาการต่างๆ ทำให้กรุงเทพมหานครกลายเป็นจุดหมายปลายทางที่ชาวชนบทต่างหลั่งไหลเข้ามาทำให้อัตราเพิ่มของประชากรเป็นไปอย่างหนาแน่นและรวดเร็ว และส่งผลกระทบต่อสังคมทุกๆด้าน นอกจากนี้ความแตกต่างในด้านอาชีพ รายได้ ฐานะความเป็นอยู่ การศึกษา และวัฒนธรรมได้ก่อให้เกิดการแบ่งชั้นอย่างเห็นได้ชัด จึงเป็นเหตุให้สังคมเมืองไม่ผูกพันกันแน่นหนา ต่างคนต่างถือประโยชน์ของตนเป็นใหญ่ ด้วยความจำเป็นและความบีบคั้นทางเศรษฐกิจ ผู้คนในสังคมจึงรื้อร่นความผูกพันกันไม่ค่อยมี ต่างคนต่างอยู่ มีการแข่งขันกันตลอดเวลา ซึ่งก่อให้เกิดการชิงดีชิงเด่นทำให้เป็นคนใจแคบ และเห็นแก่ตัว จากการติดตามข่าวสารในหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และที่ได้พบเห็นจริงในชีวิตประจำวันของสังคมกรุงเทพฯ พบว่า ปัญหาของกรุงเทพฯ มีมากมาย เช่น ปัญหาการจราจร ปัญหามลภาวะเป็นพิษ ปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหาอาชญากรรมต่างๆ เช่น ปล้นจี้ ชมขืน ชิงทรัพย์ นักเรียนยกพวกตีกัน ฯลฯ ซึ่งเป็นปัญหาอยู่ในขั้นวิกฤตมีลักษณะต่างจากสังคมของจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทยอย่างเห็นได้ชัด และเด็กที่เติบโตมาท่ามกลางสภาพดังที่กล่าวมานี้ย่อมได้รับผลกระทบไปด้วย ซึ่งสนธยา ฉัตรมาศ (2532) กล่าวว่า "จริยธรรมของบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมมากกว่าอิทธิพลทางพันธุกรรม"

ในการแก้ไข้ปัญหาของสังคมกรุงเทพมหานครนั้น รัฐบาลกำลังดำเนินการอย่างเร่งด่วนอยู่แล้วซึ่งเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าโดยมอบหมายให้กระทรวงต่างๆที่เกี่ยวข้องประสานงานการดำเนินการอยู่ขณะนี้แล้ว ส่วนการแก้ไข้ปัญหาในระยะยาวกระทรวงศึกษาธิการคงจะต้องถือเป็นภารกิจโดยตรงในการที่จะวางแผนการจัดการเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอนที่มุ่งปลูกฝังจริยธรรมให้กับเด็ก ดังที่ พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ , ชัยพร วิชาวุธ และธีระพร อูวรรณโณ (2527) มีความเห็นว่าถ้าชาวกรุงเทพมหานครในปัจจุบันได้รับการกล่อมเกลาจิตใจให้มีระเบียบวินัย รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม มีความรับผิดชอบ มีเมตตากรุณาต่อกัน ซึ่งเป็นคุณธรรมที่จำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันของชุมชนจำนวนมากแล้ว ปัญหาต่างๆก็คงไม่เกิดขึ้นจนเป็นปัญหาใหญ่ดังเช่นปัจจุบัน ฉะนั้นการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง และสิ่งที่ควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ให้อยู่ในทิศทางที่ถูกต้อง นั่นคือ จริยธรรม โดยเฉพาะนักเรียนในระดับประถมศึกษา เนื่องจากรากฐานของ

จริยธรรมจะเริ่มก่อตัวขึ้นในบุคคลตั้งแต่แรกเกิด ดังที่ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud, 1949) กล่าวว่า "จริยธรรมควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก" ดังนั้นในช่วงต้นของชีวิตควรได้รับการปลูกฝังจริยธรรมมากกว่าช่วงอื่น

สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและเห็นถึงความสำคัญของการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่นักเรียนในระดับประถมศึกษา จึงได้กำหนดนโยบายการพัฒนาการศึกษาว่า "เร่งพัฒนาคุณภาพนักเรียนทุกระดับชั้นให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา โดยมุ่งให้นักเรียนมีความรู้ มีคุณธรรมซึ่งจะมุ่งเน้นคุณธรรมเพื่อใช้ในการอยู่ร่วมกันในสังคม..." (สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร, 2539)

จากแนวคิดและงานวิจัยที่กล่าวมาเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร ปัญหาของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาที่กล่าวมาคงจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมการสอนของครูโดยเฉพาะพฤติกรรมปลูกฝังจริยธรรมให้แก่นักเรียนซึ่งเป็นการสอนโดยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านความรู้สึก ทัศนคติ ตลอดจนค่านิยม ซึ่งเป็นคุณค่าทางด้านจิตพิสัยเป็นสิ่งที่มีการบวนการในการสอนลับซับซ้อนและต้องอาศัยทักษะหลายๆด้าน ตลอดจนการประพฤติปฏิบัติของครูในด้านความเป็นตัวแบบที่เหมาะสมด้วย ทำให้กระบวนการสอนด้านนี้ยิ่งเพิ่มความยากลำบากขึ้นไปอีก (บุญยืน สุภาพและคณะ, 2524) จึงต้องใช้ครูผู้สอนที่มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนเพื่อจะได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ใน การปลูกฝังจริยธรรม ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา พฤติกรรมของครูในการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจริยธรรมที่ครูปลูกฝังจากในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) จำนวน 5 ประการจาก 13 ประการซึ่งเป็นจริยธรรมที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกันในสังคม และสามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจนจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน และศึกษาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนใน 4 กลุ่มประสบการณ์การเรียนรู้นี้ เนื่องจากครูปลูกฝังจริยธรรมให้แก่ นักเรียนนั้นสามารถสอดแทรกในลักษณะบูรณาการการเรียนการสอนได้ทุกวิชา ซึ่งในระบบการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรประถมศึกษานั้น หลักสูตรกำหนดให้ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยลงมือปฏิบัติจริง ดังนั้นจึงควรจะต้องศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูที่ปลูกฝังจริยธรรมให้กับเด็กว่าโดยแท้จริงแล้วครูได้แสดงพฤติกรรมในการปลูกฝังจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับนักเรียนแค่ไหน อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมในด้านการแสดงตนเป็นแบบอย่าง การจัดโอกาสในการฝึกพฤติกรรมให้แก่ นักเรียน การติดตามการปฏิบัติตนของนักเรียน และการเสริมแรง ของครูในการปลูกฝังจริยธรรมด้านความไม่

ด้านความอดทน ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความสามัคคี ให้แก่นักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ขอบเขตในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูที่สอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทย) กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ (งานบ้าน) และกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (จริยศึกษา) ในระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 148 คน
2. จริยธรรมที่ศึกษาประกอบด้วยจริยธรรมตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) 5 จริยธรรม คือ จริยธรรมด้านความไม่รู้อ ด้านความอดทน ด้านความซื่อสัตย์ ด้าน
ความมีระเบียบวินัย และด้านความสามัคคี
3. ศึกษาพฤติกรรมของครูในการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่นักเรียนใน 4 ด้านคือ
 - 3.1 การแสดงตนเป็นแบบอย่าง
 - 3.2 การจัดโอกาสในการฝึกพฤติกรรมให้แก่นักเรียน
 - 3.3 การติดตามการปฏิบัติตนของนักเรียน
 - 3.4 การเสริมแรง
4. เนื้อหาวิชาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเนื้อหาวิชาจาก 4 กลุ่มประสบการณ์การเรียนรู้
เนื่องจากการปลูกฝังจริยธรรมสามารถสอดแทรกในลักษณะบูรณาการในการสอนวิชาต่างๆได้ทุกวิชา โดยเลือก
วิชาจริยศึกษาโดยตรงในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มทักษะ (ภาษาไทย) กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ (งานบ้าน)

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. พฤติกรรมการสอนของครูในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตการสอนในห้องเรียนถือว่าเป็น
พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในสภาพปกติ การสังเกตการสอนของผู้วิจัยไม่มีผลทำให้พฤติกรรมการสอนของครูเปลี่ยน
ไปจากสภาพปกติ เนื่องจากสร้างความคุ้นเคยแล้ว
2. การสังเกตพฤติกรรมนั้น ได้สังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นว่าครูปฏิบัติหรือไม่ โดยไม่คำนึงถึง
ความถี่ของการปฏิบัติ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ที่สังคมยอมรับเพื่อให้บรรลุถึงสภาพชีวิตที่มีคุณค่าอันพึงประสงค์ของตนและสังคม ซึ่งลักษณะจริยธรรมในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยลักษณะของจริยธรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) จำนวน 5 จริยธรรม ได้แก่ จริยธรรมด้านความใฝ่รู้ ด้านความอดทน ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความสามัคคี

ความใฝ่รู้ หมายถึง ความอยากรู้อยากทำในสิ่งต่างๆ และพยายามชวนช่วยแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

ความอดทน หมายถึง การรู้จักควบคุมการกระทำและอารมณ์ของตนให้อยู่ในขอบเขตที่สังคมยอมรับ ไม่ก่อปฏิกิริยาใดๆ เมื่อได้รับการกระทบจากการย่ำอารมณ์ การประสมภัย ผิดหวังหรือมีอุปสรรคเกิดขึ้น

ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริงทั้งกาย วาจา ใจต่อตนเองและผู้อื่น

ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยและข้อตกลงที่เป็นที่ยอมรับของสังคม

ความสามัคคี หมายถึง การแสดงออกซึ่งความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มด้วยใจรัก มีการร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อสร้างสรรค์และแก้ปัญหา เพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงด้วยดีและมีประสิทธิภาพ

พฤติกรรมของครูในการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่นักเรียน หมายถึง การปฏิบัติต่างๆ ของครูที่แสดงออกและสอดแทรกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนเพื่อปลูกฝังให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม ใน 4 ด้าน คือ การแสดงตนเป็นแบบอย่าง การจัดโอกาสในการฝึกพฤติกรรมให้แก่นักเรียน การติดตามการปฏิบัติตนของนักเรียน และการเสริมแรง

การแสดงตนเป็นแบบอย่าง หมายถึง การที่ครูปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมให้นักเรียนเห็นเป็นแบบอย่าง

การจัดโอกาสในการฝึกพฤติกรรมให้แก่นักเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมที่เอื้ออำนวยให้นักเรียนได้ฝึกแสดงพฤติกรรมที่ได้รับจากการปลูกฝังจริยธรรม

การติดตามการปฏิบัติตนของนักเรียน หมายถึง การที่ครูถาม ตรวจสอบการปฏิบัติงาน หรือวิธีการต่างๆ เพื่อให้ทราบว่านักเรียนได้แสดงพฤติกรรมตามที่ได้รับจากการปลูกฝังจริยธรรม แล้วใช้คำพูดกระตุ้นชี้แนะให้นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมดังกล่าว

การเสริมแรง หมายถึง การที่ครูพูดยกย่อง ชมเชย ให้สิ่งของ ให้สิทธิพิเศษหรือวิธีการต่างๆ เพื่อให้นักเรียนพอใจ มีกำลังใจ ที่จะปฏิบัติพฤติกรรมตามที่ได้รับจากการปลูกฝังจริยธรรม

พฤติกรรมของครูในการปลูกฝังจริยธรรมด้านความใฝ่รู้ให้แก่ นักเรียน หมายถึง การปฏิบัติต่างๆ ของครูที่แสดงออก และสอดแทรกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนเพื่อปลูกฝังให้นักเรียนอยากรู้อยากทำในสิ่งต่างๆ และพยายามชวนช่วยแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ มี 4 ด้าน คือ

ด้านการแสดงตนเป็นแบบอย่าง ได้แก่

1. ครูเข้าห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าอยู่เป็นประจำ
2. ครูสนใจติดตามข่าว เหตุการณ์ในด้านต่างๆจากแหล่งบริการข้อมูลสม่ำเสมอ
3. ครูพูดคุย ชักถาม แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่นเมื่อมี

โอกาส

4. ครูพยายามคิดค้นหาวิธีการสอนและทำสื่อการเรียนการสอนใหม่ๆ
5. ครูชอบแนะนำและชักชวนให้นักเรียนชวนช่วยศึกษาหาความรู้ใหม่ๆเสมอ

ด้านการจัดโอกาสในการฝึกพฤติกรรมให้แก่ นักเรียน ได้แก่

1. ครูมอบหมายงานให้นักเรียนเข้าห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าอยู่เป็นประจำ
2. ครูให้นักเรียนติดตามข่าว เหตุการณ์ในด้านต่างๆจากแหล่งบริการข้อมูล

สม่ำเสมอ

3. ครูมอบหมายงานให้นักเรียนทำเป็นกลุ่ม และนำมาพูดคุย ชักถาม แสดง

ความคิดเห็นกับกลุ่มอื่นๆ

4. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอ
5. ครูให้นักเรียนนำข่าวคราวหรือข้อความรู้ใหม่ๆมาเล่าให้เพื่อนๆฟังเสมอ

ด้านการติดตามการปฏิบัติตนของนักเรียน ได้แก่

1. ครูตรวจงานที่มอบหมายให้นักเรียนไปทำ
2. ครูสนใจและติดตามความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของนักเรียน
3. ครูใช้คำพูดกระตุ้นเตือนให้นักเรียนชวนช่วยศึกษาหาความรู้
4. ครูใช้คำพูดกระตุ้นให้นักเรียนพยายามแก้ปัญหาในการเรียนการสอนด้วยวิธี

ใหม่ๆที่นอกเหนือจากวิธีที่ครูบอก

5. ครูให้ความสนใจนักเรียนที่ชักถามหรือปรึกษาในเรื่องที่นักเรียนสงสัย

ด้านการเสริมแรง ได้แก่

1. ครูพูดยกย่องชมเชยนักเรียนที่เข้าห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าอยู่เป็นประจำ

คิดเห็นกับกลุ่มอื่นๆ

สม่ำเสมอ

ตัวเอง

2. ครูให้คะแนนเพิ่มแก่กลุ่มที่ค้นคว้าและนำมาพูดคุย ชักถาม แสดงความคิดเห็น
3. ครูชมเชยนักเรียนที่ติดตามข่าว เหตุการณ์ในด้านต่างๆ จากแหล่งบริการข้อมูล
4. ครูยกย่องนักเรียนที่มีความสนใจ ตั้งใจเรียน เข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอ
5. ครูชมเชยนักเรียนที่ชักถามครู หรือ รู้จักค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมจากที่เรียนด้วย

พฤติกรรมของครูในการปลูกฝังจริยธรรมด้านความอดทนให้แก่ นักเรียน หมายถึง การปฏิบัติต่างๆของครูที่แสดงออก และสอดแทรกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนเพื่อปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักควบคุมการกระทำ และอารมณ์ของตนให้อยู่ในขอบเขตที่สังคมยอมรับ ไม่ก่อปฏิกิริยาใดๆเมื่อได้รับการกระทบจากการยั่วอารมณ์ การประสาธน์ ผิดหวัง หรือมีอุปสรรคเกิดขึ้น มี 4 ด้าน คือ

ด้านการแสดงตนเป็นแบบอย่าง ได้แก่

1. ครูตั้งใจทำงานอย่างหนักเพื่อความเจริญก้าวหน้าของนักเรียน
2. ครูควบคุมอารมณ์ และอดกลั้นต่อพฤติกรรมต่างๆของนักเรียน
3. ครูมีอารมณ์มั่นคง และสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ตลอดเวลา
4. ครูไม่ย่อท้อต่อความลำบาก และความเหนื่อยยากในงาน
5. ครูมีกิริยาจาสุภาพอ่อนโยน และยิ้มแย้มแจ่มใสตลอดเวลา

ด้านการจัดโอกาสในการฝึกพฤติกรรมให้แก่ นักเรียน ได้แก่

1. ครูมอบหมายงานให้นักเรียนทำเป็นรายบุคคลในเวลาที่กำหนด
2. ครูมอบหมายงานให้นักเรียนทำเป็นกลุ่ม
3. ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด
4. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนวิพากษ์วิจารณ์งานและพฤติกรรมของเพื่อนได้
5. ครูให้นักเรียนเขียนตัวหนังสือก่อนข้างบรรจง

ด้านการติดตามการปฏิบัติงานของนักเรียน ได้แก่

1. ครูตั้งใจตรวจการทำงานของนักเรียนโดยไม่บ่น
2. ครูใช้คำพูดกระตุ้นเตือนให้นักเรียนตั้งใจทำงานให้สำเร็จ
3. ครูสังเกตพฤติกรรมในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและช่วยแก้ไขส่งเสริม
4. ครูใช้คำพูดชื่นชมให้นักเรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และนำมา

พิจารณาไตร่ตรอง

เวลาเรียน

5. ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน และใช้คำพูดกระตุ้นไม่ให้นักเรียนหลับใน

ด้านการเสริมแรง ได้แก่

1. ครูพูดคุยยกย่องชมเชยนักเรียนที่ตั้งใจทำงานให้สำเร็จ
2. ครูชมเชยนักเรียนที่ไม่หลับในเวลาเรียน
3. ครูยกย่องนักเรียนที่ยอมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ของเพื่อน
4. ครูให้สิทธิพิเศษแก่นักเรียนที่ทำงานสำเร็จในเวลาที่กำหนด เช่น ออกไปดื่มน้ำ

หรือพักช่วงกลางวันก่อนเพื่อนคนอื่น

6. ครูชมเชยนักเรียนที่พูดจาสุภาพ และหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสตลอดเวลา

พฤติกรรมของครูในการปลูกฝังจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ให้แก่นักเรียน หมายถึง การปฏิบัติต่างๆของครูที่แสดงออก และสอดแทรกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนเพื่อปลูกฝังให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริง ทั้งทางกาย วาจา ใจต่อตนเองและผู้อื่น มี 4 ด้าน คือ

ด้านการแสดงตนเป็นแบบอย่าง ได้แก่

1. ครูทำงานด้วยความซื่อตรง และจริงจังทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น
2. ครูยอมรับผิดเมื่อทำความผิด
3. ครูรักษาสัญญา รักษาคำพูด และทำตามคำพูดที่ให้ไว้

ด้านการจัดโอกาสในการฝึกพฤติกรรมให้แก่นักเรียน ได้แก่

1. ครูมอบหมายงานให้นักเรียนทำด้วยตนเองโดยไม่ดูของเพื่อน
2. ครูให้นักเรียนเล่าข่าวหรือเหตุการณ์ที่ได้พบเห็นมา
3. ครูให้นักเรียนส่งการบ้าน
4. ครูให้นักเรียนสัญญาว่าเวลาทำงานจะไม่ลอกเลียนแบบกันหรือดูของเพื่อน
5. เมื่อนักเรียนไม่ได้เอาของมาให้ขอยืมจากเพื่อน

ด้านการติดตามการปฏิบัติตนของนักเรียน ได้แก่

1. เมื่อนักเรียนหยิบของของเพื่อนครูให้นักเรียนขอยืมก่อนเสมอ
2. ครูใช้คำพูดกระตุ้นให้นักเรียนทำงานโดยไม่ลอกเลียนแบบกัน หรือแอบดูของ
3. ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำงาน การ
4. ครูสำรวจการส่งการบ้านของนักเรียนทุกครั้ง
5. ครูใช้คำพูดกระตุ้นให้นักเรียนยอมรับผิดเมื่อทำผิด

เพื่อน

ปฏิบัติตามสัญญา

ด้านการเสริมแรง ได้แก่

1. ครูพูดคุยยกย่องชมเชยนักเรียนที่ทำงานด้วยตนเองโดยไม่ได้ดูของเพื่อน
2. ครูประกาศยกย่องนักเรียนที่เก็บของได้ และนำส่งครูทุกครั้ง
3. ครูชมเชยนักเรียนที่ไม่พูดปด เช่น ไม่ทำการบ้านมาไม่พูดว่าทำมา
4. ครูชมเชยนักเรียนที่ขอยืมของเพื่อนก่อนหยิบเสมอ
5. ครูยกย่องนักเรียนที่ปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้กับครูว่าเวลาทำงานจะไม่ลอก

เลียนแบบกันหรือแอบดูของเพื่อน

พฤติกรรมของครูในการปลูกฝังจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยให้แก่นักเรียน หมายถึง การปฏิบัติต่างๆของครูที่แสดงออก และสอดแทรกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนเพื่อปลูกฝังให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัย และข้อตกลงที่เป็นที่ยอมรับของสังคม 4 ด้าน คือ

ด้านการแสดงตนเป็นแบบอย่าง ได้แก่

1. ครูแต่งกายเหมาะสม และเรียบร้อยเสมอ
2. ครูจัดวางอุปกรณ์การสอนไว้เป็นหมวดหมู่
3. ครูแสดงกิริยาจาสุภาพใช้ภาษาสุภาพ และถูกต้อง
4. ครูทำหน้าที่อย่างตั้งใจในทุกกิจกรรม
5. ครูเข้า - ออกจากห้องเรียนตรงเวลา

ด้านการจัดโอกาสในการฝึกพฤติกรรมให้แก่นักเรียน ได้แก่

1. ครูให้นักเรียนมีส่วนในการกำหนดกฎระเบียบของห้องเรียน
2. ครูให้นักเรียนเข้าแถวส่งงานหรือทำกิจกรรม
3. ครูให้นักเรียนเก็บของใช้ของนักเรียนให้เป็นระเบียบ
4. ครูให้นักเรียนขออนุญาตก่อนออกนอกห้องเรียน
5. ครูให้นักเรียนส่งงานให้ตรงกำหนดเวลา

ด้านการติดตามการปฏิบัติตนของนักเรียน ได้แก่

1. ครูตรวจดูความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเครื่องแต่งกายนักเรียน
2. ครูใช้คำพูดกระตุ้นเตือนให้นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียน
3. ครูเดินดูความเป็นระเบียบในการเข้าแถว หรือจัดแถวของนักเรียน
4. ครูใช้คำพูดกระตุ้นเตือนให้นักเรียนพูดจาสุภาพเรียบร้อย
5. ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน และให้แก้ไข เช่น เล่นในเวลาเรียน

ด้านการเสริมแรง ได้แก่

1. ครูชมเชยเมื่อนักเรียนเก็บวัสดุอุปกรณ์การเรียนของตนเองให้เรียบร้อย

2. ครูชมเชยเมื่อนักเรียนเข้าแถวส่งงาน หรือทำกิจกรรม
3. ครูยกย่องนักเรียนที่แต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน
4. ครูชมเชยเมื่อนักเรียนไม่เล่นในเวลาเรียน
5. ครูชมเชยเมื่อนักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียน
6. ครูชมเชยเมื่อนักเรียนส่งงานตามกำหนดเวลา

พฤติกรรมของครูในการปลูกฝังจริยธรรมด้านความสามัคคีให้แก่ นักเรียน หมายถึง การปฏิบัติต่างๆของครูที่แสดงออก และสอดแทรกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนเพื่อปลูกฝังให้นักเรียนแสดงออกซึ่งความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มด้วย ใจรัก มีการร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อสร้างสรรค์ และแก้ปัญหาเพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี และมี ประสิทธิภาพ มี 4 ด้าน คือ

ด้านการแสดงตนเป็นแบบอย่าง ได้แก่

1. ครูสร้างความสัมพันธ์ และความสามัคคีอันดีกับผู้ปกครอง
2. ครูให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี
3. ครูยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ด้านการจัดโอกาสในการฝึกพฤติกรรมให้แก่ นักเรียน ได้แก่

1. ครูมอบหมายงานกลุ่มให้นักเรียนทำ
2. ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันทำเป็นกลุ่ม

ด้านการติดตามการปฏิบัติตนของนักเรียน ได้แก่

1. ครูซักถามถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานร่วมกัน
2. ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและแก้ไข เช่น เห็นแก่ตัว
3. ครูใช้คำพูดกระตุ้นให้นักเรียนมีน้ำใจช่วยเหลือกิจกรรมในกลุ่มไม่ผลักราะให้ผู้อื่น
4. ครูใช้คำพูดกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันทำงานกลุ่มตามที่ได้รับมอบหมายจน

ผู้อื่น

สำเร็จ

ด้านการเสริมแรง ได้แก่

1. ครูชมเชยเมื่อนักเรียนร่วมกันทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ
2. ครูชมเชยเมื่อนักเรียนร่วมกันรับผิดชอบ และปรับปรุงงานของกลุ่ม
3. ครูชมเชยเมื่อนักเรียนมีน้ำใจช่วยเหลือกิจกรรมในกลุ่มไม่ผลักราะให้ผู้อื่น
4. ครูชมเชยเมื่อนักเรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่ม

ครู หมายถึง ครูหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้สอนในกลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสังกัด สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชายและนักเรียนหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2540

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยสรุปดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติกรรมของครูในการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่นักเรียนจาก เอกสาร ตำรา บทความ หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาและสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
2. สุ่มตัวอย่างประชากรครูจากโรงเรียนประถมศึกษาแต่ละกลุ่มโรงเรียนด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา (Simple Random Sampling) ได้จำนวนครู 20 คน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ฉบับ ประกอบด้วย แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
4. นำแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข และนำไปทดลองใช้กับครูที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร แล้วปรับปรุงเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิจัย
5. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการเข้าไปสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูและสัมภาษณ์ด้วยตนเอง
6. นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและสัมภาษณ์วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ
7. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางสำหรับครูในการพัฒนาการปลูกฝังจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา
2. เป็นข้อมูลให้ผู้บริหาร และครูนำมาพิจารณาประกอบการปรับปรุงแก้ไข การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่นักเรียนต่อไป
3. เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารโรงเรียน หรือ ศึกษานิเทศก์ในการวางแผนการนิเทศ หรือจัดอบรมครูเพื่อประสิทธิภาพในการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา